

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
« 01 » вересня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

галузь знань 0304 Право
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.03040101 Правознавство
(шифр і назва спеціальності)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2315

(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 16

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Міжнародне право» для студентів галузі знань 0304
Право, спеціальності 5.03040101 Правознавство.

Розробник: Гаращук М. В., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і
правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і
правознавства

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4 Модулів – 4 Змістових модулів – 4 Загальна кількість годин – 120 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4	Галузь знань 0304 Право Спеціальність 5.03040101 Правознавство Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Рік підготовки: 2 Семестр: 4 Аудиторні заняття: 80 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 36 год. Семінарські заняття: 20 год. Індивідуальні заняття: 16 год. Модульний контроль: 8 год. Самостійна робота: 40 год. Вид контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право» полягає у засвоєнні студентами особливостей та основних понять, категорій, інститутів та галузей міжнародного права; закономірностей розвитку міжнародних відносин, що допоможе студентам оволодіти навичками використання інформації, яка міститься в різноманітних джерелах міжнародного права з метою встановлення або підтримання ефективних міжнародних відносин.

Предметом навчальної дисципліни є система норм, інститутів та їх застосування у сфері міжвладних відносин між державами.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами та галузями міжнародного права.
- опанувати певну систему загальнотеоретичних знань про міжнародне право;
- навчити студентів працювати з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами та справами Міжнародного Суду ООН, Європейського суду по правам людини.
- навчити студентів давати оцінку сучасним політичним подіям у світлі міжнародного права;
- користуватися різноманітними міжнародно-правовими джерелами;
- аналізувати документи міжнародно-правового характеру, що пов'язані міжнародним приватним правом;
- застосовувати положення міжнародно-правових договорів, у яких Україна є однією із сторін;
- тлумачити норми міжнародно-правових договорів України;
- характеризувати національне законодавство з точки зору його відповідності міжнародному праву.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких професійних **компетентностей**:

- здатність визначити предмет регулювання міжнародного права, знання змісту та сутність міжнародного права та його місце в системі права;
- здатність визначати та пояснювати предмет міжнародно-правового регулювання; сутність та зміст основних категорій та понять, інститутів міжнародного права;
- вміння узагальнювати, систематизувати та сприймати інформацію щодо розвитку міжнародних відносин та міжнародного права;
- здатність відокремлювати та порівнювати правовий статус суб'єктів міжнародного права, визначати підстави виникнення правонаступництва держав у відношенні договорів, державної власності архівів та боргів;
- здатність застосовувати окремі норми міжнародного права при вирішенні існуючих питань;

- вміння пояснювати сутність та класифікацію норм міжнародного права; джерела міжнародного права; принципи міжнародного права;
- здатність визначати міжнародно-правові акти, сферою яких є встановлення процедур мирного вирішення міжнародних спорів; визначати засоби врегулювання міжнародних спорів;
- здатність пояснювати поняття, форму та структуру міжнародного договору відповідно міжнародного та національного законодавства; стадії укладання міжнародних договорів; підстави недійсності міжнародних договорів;
- готовність визначати підстави для застосування міжнародної відповідальності та уникати правопорушень в професійній діяльності;
- здатність визначати порядок призначення дипломатичних та консульських представників; готовність визначати міжнародно-правові акти, які регулюють відносини в сфері дипломатичного і консульського права; привілеї та імунітети дипломатичних та консульських установ;
- здатність визначати юридичний статус міжнародних організацій, називати характерні ознаки та види міжнародних організацій;
- готовність відрізняти території за їх основними ознаками;
- здатність виявляти порушення прав і свобод людини згідно з національними та міжнародними актами;
- готовність пояснювати порядок використання морських та територіальних вод, виключної економічної зони та континентального шельфу іноземними судами.

1. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПОНЯТТЯ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Лекція 1. ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (2 год.)

Поняття і визначення міжнародного права. Міжнародне право як особлива система права. Основні особливості сучасного міжнародного права порівняно з національним. Міжнародне публічне і міжнародне приватне право, їх співвідношення. Функції міжнародного права.

Особливості міжнародного права. Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Дуалістична та моністична теорії. Проблема гармонізації національного і міжнародного права. Міжнародне право про взаємодію з національним правом. Національне право про взаємодію з міжнародним правом. Міжнародне і конституційне право.

Міжнародне право та міжнародна система. Основні риси сучасного міжнародного права.

Міжнародне публічне і міжнародне приватне право. Система сучасного міжнародного права, її складові. Інститути та галузі міжнародного права.

Лекція 2. НОРМИ І ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (2 год.)

Поняття норми міжнародного права. Структура норм міжнародного права.

Види міжнародно-правових норм.

Джерела міжнародного права. Договір і звичай — основні джерела міжнародного права. Інші види джерел міжнародного права: акти міжнародних організацій, доктрина міжнародного права, загальні принципи права, міжнародні судові рішення — їх роль і місце в системі джерел міжнародного права. Кодифікація міжнародного права.

Договір і звичай — основні джерела міжнародного права. Допоміжні джерела міжнародного права.

Семінар 1. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (2 год.)

Лекція 3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА (2 год.)

Юридична природа основних принципів міжнародного права.

Принцип суверенної рівності держав.

Принцип незастосування сили або погрози силою.

Принцип територіальної цілісності держав.

Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.

Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.

Принцип невтручання у внутрішні справи.

Принцип поваги прав людини.

Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй.

Принцип міжнародного співробітництва.

Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.

Лекція 4. СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (2 год.)

Поняття і властивості суб'єкта міжнародного права.

Види суб'єктів міжнародного права.

Держави — основні суб'єкти міжнародного права. Поняття держави в міжнародному праві. Основні права й обов'язки держави в міжнародному спілкуванні. Державний суверенітет та його міжнародно-правове значення. Види держав.

Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, що борються за національне визволення.

Правосуб'єктність міжнародних організацій. Нетипові суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.

Проблема інших суб'єктів міжнародного права. Питання про міжнародну правосуб'єктність індивіда. Транснаціональні корпорації.

Обмеження міжнародної правосуб'єктності і міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.

Семінар 2. ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.(2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Лекція 5. ВИЗНАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Поняття визнання. Форми визнання. Види визнання. Міжнародно-правове визнання. Конститутивна та декларативна теорії визнання. Процесуальні форми визнання держав. Визнання держав. Визнання урядів. Інші види визнання.

Лекція 6. ПРАВОНАСТУПНИЦТВО У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Поняття і види міжнародного правонаступництва. Основні принципи правонаступництва суб'єктів міжнародного права. правонаступництво щодо договорів. правонаступництво щодо державної власності. правонаступництво щодо державних архівів та державних боргів.

Правонаступництво України в зв'язку з припиненням існування СРСР.

Семінар 3. ПРАВОНАСТУПНИЦТВО У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Лекція 7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І САНКЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Поняття і юридична природа міжнародно-правової відповідальності, її передумови, принципи, завдання. Зміст міжнародно-правової відповідальності.

Підстави міжнародно-правової відповідальності. Поняття та ознаки міжнародного правопорушення. Міжнародні злочини і міжнародні правопорушення.

Види міжнародних правопорушень.

Види і форми відповідальності.

Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності, держава як головний її суб'єкт. Особливості міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій.

Об'єкт міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна та політична відповідальність. Інститут об'єктивної відповідальності держав. Сатисфакція, репресалія, реторсія, санкція, репарація, реституція, субституція. Залежність обсягу і виду відповідальності від характеру та наслідків правопорушення.

Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність. Міжнародна кримінальна відповідальність. Нюрнберзький і Токійський міжнародні військові трибунали.

Семінар 4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І САНКЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Лекція 8. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ (2 год.)

Поняття права міжнародних договорів. Міжнародний договір і внутрішньодержавний закон. Законодавство України про міжнародні договори та їх дію на території України. Кодифікація права міжнародних договорів.

Поняття та юридична природа міжнародного договору. Види міжнародних договорів.

Класифікація міжнародних договорів. Сторони в договорах. Право на участь у договорах. Органи держави, які уповноважені на укладення міжнародних договорів.

Процес укладення міжнародних договорів. Порядок і стадії укладання міжнародних договорів. Застереження. Предмет договору. Критерії його правомірності. Протиправні міжнародні договори.

Форма та структура міжнародних договорів. Найменування та мова міжнародних договорів. Дія договорів, набрання чинності, строк дії. Застосування і тлумачення договорів. Види тлумачення.

Недійсність договорів. Припинення чи призупинення дії договорів. Внесення змін до договорів.

Забезпечення виконання міжнародних договорів.

Законодавство України про міжнародні договори.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Лекція 9. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (2 год.)

Поняття та розвиток права міжнародних організацій. Його характерні риси і сучасна система. Історичні аспекти створення міжнародних організацій.

Поняття і види міжнародних організацій.

Юридична природа міжнародних організацій. Міжнародні організації та державний суверенітет. Основні особливості правосуб'єктності міжнародних організацій.

Сучасна система міжнародних організацій. Їх типи і види. Класифікація міжнародних організацій (міжурядових). Функції міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Органи міжнародних організацій.

Правосуб'єктність міжнародних організацій.

Організація Об'єднаних Націй (ООН). Історія створення і правова природа ООН. Мета, завдання та принципи ООН. Умови членства в ООН. Структура ООН. Генеральна Асамблея. Рада Безпеки. Інші головні органи.

Спеціалізовані установи ООН: загальна характеристика, цілі, склад, структура, основні принципи і напрями діяльності.

Регіональні міжнародні організації і їх правова природа.

Міжнародні конференції: статус і функції, правила процедури. Механізм прийняття рішень. Постійні міжнародні органи.

Лекція 10. ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (2 год.)

Поняття міжнародного права прав людини, його система. Поняття прав людини. Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.

Основні міжнародно-правові акти про права людини.

Класифікація міжнародних актів про права людини.

Значення міжнародного захисту прав людини для сучасних міжнародних відносин. Становлення та розвиток міжнародного захисту прав людини як галузі міжнародного права. Громадянські та політичні права. Економічні, соціальні та культурні права. Колективні права.

Міжнародне співробітництво в заохоченні та розвитку поваги до прав людини. Основні міжнародно-правові акти про права людини. Загальна декларація прав людини 1948 р. Пакт про громадянські та політичні права 1966 р. Пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Класифікація міжнародних актів про права людини. Пріоритетний характер норм про права людини в системах міжнародного та внутрішньодержавного права сучасності.

Міжнародні органи із захисту прав людини.

Міжнародні акти про права людини і законодавство України.

Особливості міжнародного захисту прав людини як галузі міжнародного права. Галузеві принципи міжнародного захисту прав людини.

Механізми міжнародного співробітництва у сфері прав людини. Комісія ООН з прав людини. Роль спеціалізованих установ ООН, зокрема МОП, ВООЗ, ЮНЕСКО.

Експертні органи, створені на основі універсальних договорів у сфері прав людини.

Регіональне співробітництво з питань прав людини. Рада Європи. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р. та протоколи до неї. Конвенція СНД про права і основні свободи людини від 26 травня 1995 р.

Механізми міжнародного контролю за дотриманням прав людини. Процедура розгляду індивідуальних петицій. Верховний комісар ООН з прав людини. Європейський суд з прав людини. Контрольні механізми в межах ОБСЄ.

Семінар 5. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ. ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (2 год.)

Лекція 11. МІЖНАРОДНА БОРОТЬБА ІЗ ЗЛОЧИННІСТЮ.

Поняття міжнародної боротьби із злочинністю. Форми співробітництва держав у боротьбі із злочинами міжнародного характеру. Конгреси ООН стосовно попередження злочинності та поводження із правопорушниками. Боротьба з рабством, работоргівлею та іншими формами торгівлі людьми. Боротьба з міжнародним тероризмом. Боротьба з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин. Фальшивомонетництво (підробка грошових знаків). Екстрадиція правопорушників. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол).

Лекція 12. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСТВА (2 год.)

Поняття населення і регламентація його становища. Склад населення держави. Спеціальні категорії населення в міжнародному праві.

Громадянство та його значення для міжнародного права. Правове регулювання громадянства. Право на дипломатичний захист. Способи набуття громадянства. Філіація та натуралізація. Трансферт та оптація. Припинення громадянства. Громадянство України.

Подвійне громадянство: правове становище біпатридів. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах.

Поняття “іноземні громадяни” і “іноземці”. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.

Право притулку: поняття та основні риси цього інституту. Територіальні та дипломатичні притулки. Юридичні засади права притулку.

Правовий статус біженців і переміщених осіб. Міжнародно-правові норми та міжнародні органи у справах біженців та переміщених осіб.

Лекція 13. ТЕРИТОРІЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Поняття та види території за міжнародним правом: державна, з міжнародним, змішаним та особливим режимами.

Державна територія. Юридична природа державної території і її склад. Теорії юридичної природи державної території. Суходіл, водний простір, надра, повітряний простір.

Територіальне верховенство держави — органічне поєднання засад володіння, володарювання та управління щодо території як невід’ємної ознаки держави, матеріальної бази її існування. Цілісність державної території як принцип міжнародного права. Способи придбання державної території.

Розмежування сфери дії територіального верховенства держав. Державні кордони, їх правовий режим. Види державних кордонів: орографічні, геометричні, астрономічні. Засоби визначення, встановлення та перевірки кордонів. Делімітація. Демаркація. Редемаркація.

Непорушність державних кордонів. Спори і суперечки з приводу кордонів.

Міжнародно-правові підстави для зміни державних кордонів.

Міжнародна (недержавна) територія.

Міжнародні ріки і їх правовий режим. Міжнародно-правовий режим річки Дунай.

Території під особливим правовим режимом. Нейтралізовані та демілітаризовані території. Без'ядерні зони — політичні та правові аспекти.

Правові режими Арктики та Антарктики. Кордони району. Вашингтонський договір про Антарктиду й головні риси встановленого ним режиму.

Семінар 6. ТЕРИТОРІЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ (2 год.)

Лекція 14. ДИПЛОМАТИЧНЕ І КОНСУЛЬСЬКЕ ПРАВО (2 год.)

Право зовнішніх зносин.

Поняття права зовнішніх зносин. Об'єкт і суб'єкт цього права, його джерела та система. Зовнішні зносини України, її законодавство з питань дипломатичних і консульських відносин.

Органи зовнішніх зносин держав і їх система. Внутрішньодержавні та зарубіжні, постійні та тимчасові органи зовнішніх зносин.

Поняття дипломатичного і консульського права та їхні джерела.

Дипломатичне право, його загальна характеристика. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Початок і закінчення дипломатичного представництва. Види дипломатичних представництв, їх персонал, структура. Органи зовнішніх зносин держави.

Торговельні представництва. Функції дипломатичних представництв. Класи і ранги дипломатів. Дипломатичний корпус, його функції. Дипломатичні привілеї та імунітети.

Право спеціальних місій. Конвенція про спеціальні місії 1969 р. Види, функції спеціальних місій. Привілеї та імунітети спеціальних комісій. Дипломатичні представництва.

Глава і персонал дипломатичного представництва.

Дипломатичне право міжнародних організацій. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях. Делегації і спостерігачі держав на міжнародних конференціях. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх персоналу.

Дипломатичні привілеї та імунітети.

Поняття консульського права, його джерела. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Консульські відносини. Організація консульських установ. Штатні та нештатні (почесні) консули. Класи консульських установ. Консульський округ. Консульський корпус. Функції консульських установ. Консульські привілеї та імунітети.

Семінар 7. ДИПЛОМАТИЧНЕ І КОНСУЛЬСЬКЕ ПРАВО (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. МІЖНАРОДНІ СПОРИ І ЇХ ВИРІШЕННЯ

Лекція 15. МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО (2 год.)

Поняття, просторова дія та джерела міжнародного морського права. Кодифікація міжнародного морського права. Конференції ООН з морського права.

Класифікація морських просторів.

Внутрішні морські води і їх правовий режим. Закриті та відкриті для заходження іноземних суден морські порти. Національне законодавство і міжнародне право про їх правовий статус.

Правовий режим територіального моря. Право мирного проходження — міжнародне право та законодавство прибережної держави щодо цього.

Прилеглі зони, їх види і правовий режим згідно з конвенціями 1958 та 1982 р. Суверенні права прибережної держави у прилеглих зонах.

Континентальний шельф. Виключна економічна зона, її правовий статус. Конвенція ООН з морського права 1982 р. про права і обов'язки інших держав у виключній економічній зоні.

Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Принцип свободи відкритого моря і його складові. Принцип виключної юрисдикції держави прапора судна у відкритому морі. Імунітет військових кораблів у відкритому морі.

Міжнародний район морського дна і його режим за конвенцією ООН 1982 р. Концепція спільної спадщини людства щодо нього. Міжнародний орган з морського дна.

Міжнародні канали.

Семінар 8. МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО (2 год.)

Лекція 16 . МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ (2 год.)

Міжнародне право в період збройних конфліктів — галузь міжнародного права.

Поняття і джерела міжнародного гуманітарного права. Сфера дії гуманітарного права. Основні інститути міжнародного гуманітарного права.

Збройні конфлікти в сучасному світі та види збройних конфліктів.

Міжнародні збройні конфлікти і збройні конфлікти міжнародного характеру — критерії їх розмежування.

Принципи гуманізації збройних конфліктів як концентроване відображення завдань міжнародного права в умовах збройної боротьби в усіх її проявах. Складові цього принципу: неприпустимість застосування варварських і нелюдських засобів ведення збройної боротьби; чесність і доброчесність у виборі методів, які використовуються під час військових дій; відповідальність учасників збройних конфліктів за військові злочини.

Учасники збройних конфліктів. Комбатанти, їх права й обов'язки. Некомбатанти, їх права й обов'язки. Міжнародно-правовий статус медичного та духовного персоналу збройних сил воюючих сторін. Поводження з найманцями, шпигунами, вивідувачами.

Початок війни і його правові наслідки. Юридична кваліфікація факту оголошення чи неоголошення війни при вже розпочатих військових діях. Стан війни і доля дипломатичних і консульських відносин, договірних зв'язків. Театр війни. Нейтралізовані та демілітаризовані території.

Обмеження засобів і методів ведення війни. Ведення морської війни.

Закони та звичаї війни. Заборонені засоби і методи ведення війни.

Захист жертв війни. Військовополонені. Режим військового полону. Міжнародно-правові акти, які його визначають. Коло осіб, які користуються статусом військовополонених. Режим поранених і хворих зі складу збройних сил у суходільній і морській війнах.

Режим військової окупації. Правове становище населення окупованої території. Рух опору на окупованій території.

Поняття нейтралітету. Нейтралітет у суходільній війні. Нейтралітет і військові дії на морі, у повітряному просторі.

Міжнародно-правове регулювання завершення військових дій і стану війни.

Міжнародне гуманітарне право і миротворчі сили ООН.

Забезпечення норм міжнародного гуманітарного права.

Семінар 9. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ (2 год.)

Лекція 17. МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО (2 год.)

Поняття та джерела міжнародного повітряного права. Основні принципи міжнародного повітряного права. Правовий статус повітряного простору над територією держави і територією загального користування держав. Юрисдикція держави у своєму повітряному просторі.

Міжнародні польоти та їхнє правове регулювання. Свобода польотів у міжнародному повітряному просторі. Правовий статус повітряного судна і його екіпажу. Боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Міжнародні авіаційні організації. Відповідальність у міжнародному повітряному праві.

Міжнародне космічне право та його джерела. Міжнародно-правова регламентація умов космічної діяльності. Основні принципи космічної діяльності. Правовий режим космічного простору та небесних тіл. Концепція “загальної спадщини людства” у космічному праві. Правовий статус космічних об'єктів. Правовий статус космічних апаратів та їх екіпажів. Права й обов'язки держав при здійсненні космічної діяльності. Міжнародно-правові обмеження військового використання космосу. Міжнародні космічні організації. Особливості міжнародно-правової відповідальності в космічному праві.

Лекція 18. МИРНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ (2 год.)

Поняття міжнародного спору. Засоби вирішення міжнародних спорів. Становлення та розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Основні міжнародно-правові акти, які відображають його зміст.

Поняття та джерела права мирного вирішення міжнародних спорів. Види

міжнародних спорів. Поняття і види мирних засобів їх вирішення. Міжнародні спори політичного і юридичного характеру та відповідні засоби їх вирішення.

Безпосередні переговори, посередництво, добрі послуги.

Безпосередні переговори як головний початковий засіб вирішення міжнародних спорів. Переговори на вищому рівні і на міжнародних конференціях. Консультація як особлива форма переговорів.

Добрі послуги та посередництво, спільне і відмінне між ними.

Міжнародна слідча процедура. Узгоджувальні комісії. Порядок їх формування, порядок прийняття рішень. Міжнародні угоди про примирчу процедуру.

Судові засоби, їх загальна характеристика.

Міжнародна процедура з примирення. Міжнародні третейські суди (арбітражі). Історія розвитку і процедура діяльності третейських судів. Постійна палата Третейського суду в Гаазі. Арбітражна процедура і правила арбітражного процесу. Розв'язання спорів у міжнародних організаціях.

Міжнародний суд ООН. Юрисдикція, рішення, консультативні висновки і постанови Міжнародного суду ООН.

Вирішення спорів міжнародними організаціями ООН. Суд Європейського Союзу. Європейський суд з прав людини.

Семінар 10. МИРНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ (2 год.)

Навчально-методична картка дисципліни «Міжнародне право»

Разом: 120 год., лекції - 36 год., семінарські заняття - 20 год., самостійна робота – 40 год., індивідуальні заняття – 16 год., підсумковий контроль - 8 год.

Модуль	Змістовий модуль I						Змістовий модуль II						Змістовий модуль III								Змістовий модуль IV.						
Тема модуля	Поняття сучасного міжнародного права						Право міжнародних договорів						Міжнародне гуманітарне право								Міжнародні спори і їх вирішення						
Лекції	1	2		3	4		5	6		7		8	9	10	11	12	13		14		15		16		17	18	
Дати																											
Теми лекцій	Поняття і особливості міжнародного права	Норми і джерела міжнародного права		Основні принципи міжнародного публічного права	Суб'єкти міжнародного права		Визнання у міжнародному праві	Правонаступництво у міжнародному праві		Відповідальність і санкції у міжнародному праві		Право міжнародних договорів	Право міжнародних організацій	Права людини і міжнародне право	Міжнародна боротьба із злочинністю	Міжнародно-правові питання громадянства.	Територія у міжнародному праві		Дипломатичне і консульське право		Міжнародне морське право		Міжнародне право в період збройних конфліктів		Міжнародне повітряне і космічне право	Мирні способи вирішення міжнародних спорів	
Теми семінарських занять			Семінар 1. Історія міжнародного права			Семінар 2. Джерела міжнародного права			Семінар 3. Правонаступництво у міжнародному праві		Семінар 4. Відповідальність і санкції у міжнародному праві				Семінар 6. Право міжнародних договорів Права людини і міжнародне право			Семінар 7. Територія у міжнародному праві		Семінар 8. Дипломатичне і консульське право		Семінар 9. Міжнародне морське право		Семінар 10. Міжнародне право в період збройних конфліктів		Семінар 11. Мирні способи вирішення міжнародних спорів	
Самостійна робота	Табл. 6.1.						Табл. 6.1.						Табл. 6.1.								Табл. 6.1.						
Види поточного контролю						Контрольна робота						Контрольна робота								Контрольна робота							Контрольна робота
Підсумковий контроль	Залік																										

2. Структура навчальної дисципліни

№ n/ n	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Індивідуальні заняття
Модуль 1. Поняття сучасного міжнародного права								
1	Поняття і особливості міжнародного права	2	2	2				
2	Норми і джерела міжнародного права	11	6	2	2	5		2
3	Основні принципи міжнародного публічного права	2	2	2				
4	Суб'єкти міжнародного права	13	8	2	2	5	2	2
	Всього	28	18	8	4	10	2	4
Модуль 2. Право міжнародних договорів								
5	Визнання у міжнародному праві	2	2	2				
6	Правонаступництво у міжнародному праві	11	6	2	2	5		2
7	Відповідальність і санкції у міжнародному праві	4	4	2	2			
8	Право міжнародних договорів	13	8	2	2	5	2	2
	Всього	30	20	8	6	10	2	4
Модуль 3. Міжнародне гуманітарне право								
9	Право міжнародних організацій	7	2	2		5		
10	Права людини і міжнародне право	2	2	2				
11	Міжнародна боротьба із злочинністю	4	2	2				2
12	Міжнародно-правові питання громадянства	2	2	2				
13	Територія у міжнародному праві	4	4	2	2			
14	Дипломатичне і консульське право	13	8	2	2	5	2	2
	Всього	32	22	12	4	10	2	4
Модуль 4. Міжнародні спори і їх вирішення								
15	Міжнародне морське право	4	4	2	2			
16	Міжнародне право в період збройних конфліктів	11	6	2	2	5		2
17	Міжнародне повітряне і космічне право	2	2	2				
18	Мирні способи вирішення міжнародних спорів	13	8	2	2	5	2	2
	Всього	30	20	8	6	10	2	4
	Разом:	120	80	36	20	40	8	16

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія міжнародного права	2
2	Джерела міжнародного права	2
3	Правонаступництво у міжнародному праві	2
4	Відповідальність і санкції у міжнародному праві	2
5	Право міжнародних договорів. Права людини і міжнародне право	2
6	Територія у міжнародному праві	2
7	Дипломатичне і консульське право	2
8	Міжнародне морське право	2
9	Міжнародне право в період збройних конфліктів	2
10	Мирні способи вирішення міжнародних спорів	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Поняття і особливості міжнародного права. Норми і джерела міжнародного права.	5	5
2	Основні принципи міжнародного публічного права. Суб'єкти міжнародного права.	5	5
3	Визнання у міжнародному праві. Правонаступництво у міжнародному праві.	5	5
4	Відповідальність і санкції у міжнародному праві. Право міжнародних договорів.	5	5
5	Право міжнародних організацій. Права людини і міжнародне право	5	5
6	Територія у міжнародному праві. Дипломатичне і консульське право	5	5
7	Міжнародне право в період збройних конфліктів	5	5
8	Мирні способи вирішення міжнародних спорів. Міжнародне екологічне право	5	5
	Разом	40 год.	40

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Міжнародне право» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (рейтингову) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів з дисципліни

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	18	18
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	10	10
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	6	60
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	4	100
Всього			208
Коефіцієнт	2,08		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу, з, можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної

		діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з можливістю повторного прослуховування досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

10. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення дисципліни «Міжнародне право» студент:

- знає, розкриває, пояснює основні норми та положення міжнародного права;
- узагальнює, систематизує та сприймає інформацію щодо розвитку міжнародних відносин та міжнародного права;

- визначає та порівнює правовий статус суб'єктів міжнародного права, визначає підстави виникнення правонаступництва держав у відношенні договорів, державної власності архівів та боргів;
- застосовує окремі норми міжнародного права при вирішенні існуючих питань;
- пояснює сутність та класифікацію норм міжнародного права, джерела міжнародного права, принципи міжнародного права;
- визначає міжнародно-правові акти, сферою яких є встановлення процедур мирного вирішення міжнародних спорів; визначає засоби врегулювання міжнародних спорів;
- пояснює поняття, форму та структуру міжнародного договору відповідно міжнародного та національного законодавства; стадії укладання міжнародних договорів; підстави недійсності міжнародних договорів;
- визначає підстави для застосування міжнародної відповідальності та уникає правопорушень в професійній діяльності;
- визначає порядок призначення дипломатичних та консульських представників; називає міжнародно-правові акти, які регулюють відносини в сфері дипломатичного і консульського права; привілеї та імунітети дипломатичних та консульських установ;
- визначає юридичний статус міжнародних організацій; характерні ознаки та види міжнародних організацій;
- розрізняє території за їх основними ознаками;
- виявляє порушення прав і свобод людини згідно з національними та міжнародними актами;
- пояснює порядок використання морських та територіальних вод, виключної економічної зони та континентального шельфу іноземними судами.

11. Рекомендована література

Базова:

1. Міжнародне право [Текст] : навч. посіб. / Мирослава Антонович. - К. : Юрінком Інтер, 2011. - 379 с.
2. Міжнародне право [Текст] : екзаменаційний довідник / О. В. Трояновський, Ю. В. Чайковський, Н. О. Якубовська ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Каф. міжнар. права та міжнар. відносин. Центр міжнар. права і правосуддя. - О. : Фенікс, 2010. - 245 с.
3. Міжнародне право [Текст] : [підруч. для вивч. основ сучас. міжнар. права] : пер. 9-го вид., переробл. і допов. / Матіас Гердеген, проф. Райн. ун-ту ім. Ф. Вільгельма, м. Бонн ; [пер. з нім. Р. Корнута]. - К. : К.І.С., 2011. - 516 с.
4. Міжнародне право [Текст] : посіб. для підготов. до іспитів / Ю. А. Іванов. - Вид. 4-е, стер. - К. : Паливода А. В. [вид.], 2011. - 197 с.
5. Батрименко В.І. Міжнародне право [Текст] : навч. посіб. / В. І. Батрименко ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. - 323 с.
6. Гордеюк А.О. Міжнародне право [Текст] : навч. посіб. / А. О. Гордеюк, С. Ф. Гуцу ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків : ХАІ, 2014. - 52 с.
7. Перепьолкін С.М. Міжнародне право [Текст] : словник-довідник / [С. М. Перепьолкін, Т. Л. Сироїд, Л. А. Філяніна] : за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. - Харків : Юрайт, 2014. - 403 с.

Допоміжна

1. Анцелевич Г. О., Покрещук О. О. Міжнародне публічне право. Особлива частина: Навч. посіб. / Українська академія зовнішньої торгівлі. — К. : Вид-во УАЗТ, 1999. — 378 с.
2. Міжнародне право [Текст] : посіб. до підготовки до іспитів / Ю. А. Іванов. - Вид. 3-є, стер. - К. : Вид. Паливода А. В., 2008. - 196 с.
3. Міжнародне право [Текст] : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд ; Харк. нац. ун-т внутр. справ, Каф. конституц. та міжнар. права. - Х. : ХНУВС, 2009. - 336 с.
4. Анцелевич Г. О., Покрещук О. О. Міжнародне публічне право. Загальна частина: Навч. посіб. / Українська академія зовнішньої торгівлі. — К.: УАЗТ, 1999. — 186 с.
5. Баймуратов М. О. Міжнародне право. — Х.: Одиссей, 2001. — 672 с.
6. Блюменвіц Д. Регулювання міжнародних конфліктів щодо довкілля — міжнародний суд справедливості та міжнародний арбітраж // Наук. вісн. — Львів. — 2002. — Вип. 12.7. — С. 50-56.
7. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії. — К., 2002.
8. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основні галузі. — К., 2005.
9. Гіждіван Л. Ю. Право міжнародних договорів: Навч.-метод. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці: Рута, 2006. — 35 с.
10. Гроций Гуго. О праве войны и мира. Три книги / Общ. ред. С. Б. Крылова. — М., 1996.

11. Гусейнов Л. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. — К., 2000.
12. Дженіс М., Кей Р., Бредні Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. — К., 1997.
13. Дмитриева Г. К., Лукашук И. И. Становление международной нормативной системы // РЕМП. — СПб., 1995.
14. Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 638 с.
15. Кисилев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право. — М., 1999.
16. Лукашук И. И. Нормы международного права в международной нормативной системе. — М., 1997.
17. Лукашук И. И., Наумов А. В. Международное уголовное право. — М., 1999.
18. Лукашук И. И. Международное право. Общая и особенная часть. Кн. 1-2. — М., 2006.
19. Лукашук И. И. Современное право международных договоров. — М., 2005-2006. — Т. 1-2.
20. Материалы и рекомендации Генеральной Ассамблеи ООН // Юридический ежегодник. — Нью-Йорк, изд-во Генеральной ассамблеи ООН, 2002. — С. 558-561.
21. Міжнародне право. Підручник / За ред. Ліпкана В.А. — К.: КНТ, 2009.
22. Антонович М. М. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Видав. дім "КМ АКАДЕМІЯ", 2003.
23. Анцелевич Г. О. Міжнародне право: Підручник. — К.: Алерта, 2003.
24. Мацко А.С. Міжнародне право: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006. — 216 с.
25. Международное право: Учебник / Отв. ред. Ю. М. Колосов, Б. И. Кузнецов. — М., 1995. — С. 22.
26. Международное право: Учебник / Под ред. Ю. М. Колосова, Э. С. Кривчиковой. — М.: Юрист, 2001. — 928 с.
27. Международное космическое право: Учебник / Отв. ред. Г. П. Жуков, Ю. М. Колосов. — М., 1999.
28. Международное право / Под ред. Г. В. Игнатенко. — М., 1999.
29. Международное уголовное право / Под ред. В. Н. Кудрявцева. — М., 1999.
30. Мережко О. О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики. — К.: Таксон, 2002. — 355 с.
31. Негода С. О. Правове регулювання міжнародних комерційних космічних проектів: Автореф. дис. ... канд. юр. наук. — К., 2000.
32. Патрик Дайе, Ален Пелле. Международное публичное право. — К., 2001. — Т. 2. Международные отношения.
33. Патрик Дайе, Ален Пелле. Международное публичное право. — К., 2000. — Т. 1. Формирование международного права. Международное сообщество.
34. Тимченко Л. Д. Международное право. — Х.: Консум, 1999. — 528 с.
35. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник: Пер. з фр. — К., 1998.
36. Черниченко С. В. Теория международного права. — М., 1999. — Т. 1-2.

37. Черниченко С. В. Теория международного права: В 2 т. — М., 1999. — Т. 2.— 270 с.
38. Шашкова-Журавель І. О. Міжнародно-правове визнання та захист права інвалідів на трудову інтеграцію / Юриспруденція: теорія і практика. — 2007. — № 5. — С. 6-11.

12. Інформаційні ресурси

Анцелевич Г.О. Міжнародне публічне право: підручник/ Г.О.Анцелевич, О.О.Покрещук ; за заг. ред. Анцелевича Г.О.- Київ: Алерта, 2005.- 424 с. - Режим доступу:

<http://readbookz.com/books/185.html>

Навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. - К., 2005. - 216 с. - Режим доступу:

<http://chitalka.info/pravoznavstvo.html>

<http://uareferats.com/index.php/book/details/63>

Офіційний сайт ВТО – Режим доступу : www.wto.org

Офіційний сайт Європейського Союзу – Режим доступу: www.europa.eu.int

Офіційний сайт НАТО – Режим доступу: www.nato.int

Офіційний сайт ООН – Режим доступу: www.un.org

Офіційний сайт організації з безпеки і співробітництва в Європі. – Режим доступу: www.osce.org